

מזדעזעת. סגעע לו בראש. שום דבר. אבן. כל העמדה עשן. הוא יוצא ממנה. מתוך העשן, עם טומיגאן. ערבי.. הוא רוצה לירות בי. מאוחר. לא! לקפוץ! בניתור גדול נצמד אליו והטומיגאן לחיץ ביניהם. להרביץ. להי לחם עם הבטן לטומיגאן. מנוול, רצה להרוג. גהר עליו וניעץ בו ציפרניים.. לקרוע לו את האף. בטשו פראים בידיהם וברגליהם.. ננחו קסדה אל פנים, ונתן הודפו אל הודפו, הולם באגרופים, מרים ברך זנועץ במפשעתו. הפה שלו, פוי, בצל וזוהם, מסריח. מה הם אוכלים שם? אל תצרח, רוצה לנשוך? את המחסנית לפה שלו. החדיר אותה אל פיו וכתש. חירי חורי חניקה. ציפרניים עבות קרעו סרטים מפניו של נתן. מנוול. שורט. במכת אגרוף מיעך את גרגרתו והחירחור פסק. 'נתן, תן לי! אני יורה בו!'—'הלל, עזוב. הוא שלי!' בלחיצה אחרונה ביתק במחסנית עד קצה הגרון. יבבה שסועת מיתרים..."

אילי כל הספר כדאי זכות תיאור המאבק הזה, האכזר והרצחני. תשוקת ההרג מול הסכנה ליהרג הופכת את בן־הקיבוץ ללוחם נמרץ ומשמשת לו כעין תעודת־בגרות. מפוחה הוא רואה את עצמו מבוגר, העומד ברשות עצמו. כל החיים נראים לו אחרים. הוא יצא משערי הקיבוץ, נפטר מן "הצמחוניות" הצבאית, ונכנס לשערי העמידה־עלי־הנפש. שפירושה:

הבא להרגך השכם להרגו.
אך אותו צעיר נבחן בנסיון אחר ואינו עומד בו. אחד החיילים שבפלוגתו נפל באותה פעולה. עליו כקצין לבשר לאביו על נפילת הבן. אין הוא מסוגל לשוחח עם האב השפול ובורח לקיבוץ. אך גם שם אינו מוצא מנוחה. אביו ואמו מעצבנים אותו והוא משאירם לנפשו וחוזר לצבא. שוב נעה המוטטלת מן הקיבוץ לצבא ובחזרה, וחוזר חלילה. ההיאבדות עם הלוחם הערבי והריגתו רודפת אחר בן־הקיבוץ, אך עוד יותר מדריכתו מנוחה נפילתו של החייל ודמות אביו האבלה. שהרי ביסודו הוא "הילד של אמא", וגם אם גדל וגויס לצבא ונטל את חלקו במשימות, וידע לעמוד מול פני המוות, עדיין אין הוא יודע לעמוד מול אב שכול ומול אחות שכולה.

י. פ.

או הבעות, כמו במתכוון, כדי לפורר את המיתח העשוי להשתחרר מהצמדת התשובה לשאלה—וזאת אף שמבחינה כרונולוגית באה התשובה מיד לאחר השאלה. הפירוק והפרישה הקווית של התיאורים הסימולטניים נותרים אפוא ממד אחר של זמן לסיפור, בדומה לקוביה חלולה שדפניה נפרמו והיא פרושה בשטח בצורה חדשה.

סיפוריו של ראובן מירון רגישים ומבוגרים, יש בהם משמעת פנימית שנוחנת אחידות וכוח למירקם הסטאטי לכאורה, לגיתוקן של העלילות מהקשר מקובל ומסביתיות פסיכולוגית. סיפורי הגבעות המערביות מצוינים— ולא רק באשר הם מן הראשונים של מחברם; אולי דווקא למרות זאת.

מ. ב.

דרך צלחה

זהו סיפור על בן־קיבוץ המשרת בצבא וכל חוויותיו מחולקות בין שני העולמות: המשק מזה והשירות מזה. במידה בה מתאר המחבר את בגרותו של המפקד ואת הנוסטלגיה הילדותית־התמימה שלו להווי הקיבוץ. גם הקיבוצניקים הם ככל אדם, וכשהם מתרחקים מן הבית הם נשארים ילדים גדולים, המפליסים את דרכם בחיים מתוך תחושה של חוסר־בטחון. על כן נעה המוטטלת של תחורשתם הפנימית לשני הכיוונים ואינה מתאזנת. חוסר־האיוון הזה ניכר בסיפורו של פנחס זק ובכך הוא מצליח להשלים את העלילה החסרה ולהביא במקומה לבטים נפשיים בין "פה" ל"שם", שהם אפניים כליכך למקפריים צעירים.

עיקרו של הסיפור בחלקו השני, המעלה קבורצת חיילים היוצאת לבצע פעולת־ענשים בעזר רצח אשה וילדה בידי מחבלים. והיאבקות עם הלוחם הערבי נמסרת בצורה פלאסטית ובנשימה עצורה: "התעלה רועדת.

* פנחס זק: דרך צלחה (סיפור); היוצאת הקיבוץ המאוחד, 1970; 131 עמ'.